

Pamir, Türkiye'nin enerji politikasının olası sonuçlarını değerlendirdi: 'Bağımlılık büyük tehdit'

İKLİM ÖNGEL

ANKARA- CHP Enerji Komisyonu Başkanı **Necdet Pamir**, Türkiye'nin Rusya ve İran'a petrolde yüzde 63, gazda ise yüzde 76 bağımlı olduğunu kaydetti. Bu bağımlılığa karşın Kürecik'teki radar üssünü ve Türkiye'nin NATO'dan patriot talebini anımsatan Pamir, "Radar kurulması, bu iki ülke için stratejik önemi olan Suriye'ye karşı izlediğimiz 'kraldan fazla kralcı' politika ve patriot talebi yaman bir çelişki ve tehdit oluşturmaktadır" dedi. Bağımlılığın bir günde değiştirilmesinin söz konusu olamayacağına dikkat çeken Pamir, "Ya bu denli bağımlılık yaratmamak ya da camdan köşkte otururken, komşuların evine taş atmamakta yarar vardır" uyarısında bulundu.

Rus Devlet Başkanı **Vladimir Putin**, Türkiye'yi ziyaret etti. Pamir, Rusya ile yakından bağlantılı Türkiye'nin enerji politikasına ilişkin **Cumhuriyet Enerji**'nin sorularını şöyle yanıtladı:

■ **Rusya'ya olan enerji bağımlılığımız gözönüne alındığında Akkuyu'ya yapılması planlanan nükleer santralin bu anlamda etkisi ne olacak?**

N. P: Türkiye yıllardır uygulanan ve aksine söyleme karşın, ısrarla sürdürülen yanlış politikalar nedeniyle tüketilen enerjinin yüzde 62'sini petrol ve doğal gazla karşılayan ve bu kaynakları da neredeyse tamamen ithalata elde eden bir ülke. 2011 rakamlarıyla; petrol, petrol ürünleri, doğalgaz ve LPG dış alım faturamız 54 milyar dolar ve bu durum sürdürülebilir değil. Tüm bu genel resim içinde ve 2011 verileriyle; Rusya'ya doğalgaz dış alımlarındaki bağımlılık oranımız yüzde 58, petrolde yüzde 12. Dış ticaret hacmimiz açısından baktığımızda ise bizim dış alımımız 24 milyar dolar, dış satımımız 6 milyar dolardır. Yani burada da 4 katı aleyhimize bir dengesizlik söz konusu. Buna bir de Türkiye'deki doğalgaz dağıtımında Rusya'nın ortaklıklarla hisse sahibi olması ve özellikle Akkuyu'da yapılması planlanan nükleer santralin yapımından işletmesine, yakıt tedarikinden yönetimine yüzde 100 Ruslar'ın egemenliğindeki bir anlaşma söz konusu olduğu için mevcut yüksek bağımlılığın daha da artması söz konusu.

Vladimir Putin

■ **Putin'in ziyaretiyle enerji stratejilerinde bir farklılaşma bekliyor musunuz?**

N. P: Bu bağımlılığın, enerji ve dolayısıyla ekonomide yarattığı risklerin de ötesinde, dış politikamız ve güvenliğimiz açısından da ciddi sakıncaları olduğu açıktır. Söz konusu sakınca, Rusya'nın yanı sıra enerji kaynakları ithalatımızda İran'a da mevcut yüksek oranlı bağımlılığımız dikkate alındığında, artan risk potansiyeli taşımaktadır. 2011 yılında yaptığımız petrol ithalatımızın yüzde 51'i, doğalgaz ithalatımızın yüzde 18'i İran'dandır. Dış politikada bu iki ülkeyle de ciddi sorun yaratan adımlar atılırken, bu risk kaçınılmaz olarak artmaktadır. Bu iki ülkeye petrolde (toplam) yüzde 63, gazda yüzde 76 bağımlıyken, bir yandan Malatya Kürecik'e "radar" üssü kurulması, diğer yandan bu iki ülke için de ayrı ayrı stratejik önemi olan Suriye'ye karşı izlediğimiz "kraldan fazla kralcı" politika ve nihayet NATO'dan gene bu ülkeleri karşımıza alarak patriot talebimiz pek yaman bir çelişki ve tehdit oluşturmaktadır. Ya bu denli bağımlılık yaratmamak ya da "camdan köşkte otururken, komşuların evine taş atmamakta" yarar vardır...

■ **Türkiye önce Nabucco'yu öne çıkardı, şimdi de TANAP. Bir yandan da Güney Akım'a destek var. Bütün bunlar birbiri ile çelişen siyasi tutumlar değil mi?**

N. P: "İş bilmezlik" olarak tanımlanabileceği gibi, bu uygulamaların sahiplerinin ise tam da "iş bilirlilik" olarak tanım yaptıklarına hiç kuşku yok... Ülke çıkarı yerine, "yandaş-candaş" çıkarı sizin ekseni-niz olmuşsa, her konuya olduğu gibi stratejik bir alan olan enerjiye de sırf ticari çıkar (ülke için değil, bazı şirketler için) penceresinden bakarsanız, bu uygulamalar şarşırtıcı sayılmaz. Nabucco, genel hatları ve felsefesi itibarı ile Türkiye'nin ve AB'nin kaynak çeşitlendirme ve enerji arz güvenliği gereksinimine yanıt verecek önemli bir projeydi. Ancak, gazın yeterli olup olmadığından, jeopolitik koşullara kadar birçok sorunu vardı. Ancak daha da önemlisi, BOTAS'ın transit boru hatlarından haklı olarak beklediği 3 temel koşulun hiçbirine ya-

nit vermeyen bir hükümetlerarası anlaşma, "Asrın Anlaşması" ve "AKP'nin zaferi" olarak sunuldu. Oysa bu anlaşma, ne daha ucuza gaz alma talebimize, ne daha fazla gaza erişim isteğimize ne de "hub" olma hedefimize yanıt vermişti. Medyada ortam boş diyerek, muazzam bir halkla ilişkiler kampanyası yapıldı. Şimdi Nabucco gömüldü; soran var mı? "Madem Asrın Anlaşması"ydı, neden gömüldü, neden izin verildi? Şimdi TANAP zamanı! TANAP, bazı özellikleri itibarı ile Nabucco'nun hükümetlerarası anlaşmasıyla alamadıklarımızın en azından bazılarını kısmen sağladığı için daha olumlu. Azerbaycan ile AKP'nin bozduğu ilişkilerimizi kısmen onarması, Şahdeniz sahasından yapılan üretimde TPAO'nun yüzde 9 payının olması, henüz kesinleşmese de Rus ya da İran gazına göre daha düşük bir gaz fiyatı beklentisi ve Nabucco anlaşmasıyla çok daha az miktarda alınabilecek gazın bu anlaşmayla yılda 6 milyar metreküpe erişmesi daha olumlu yanlar. Ancak, mevcut durumda, büyük kısmı topraklarımızdan geçecek TANAP'ta TPAO + BOTAS'ın toplamda yüzde 20 hissesi olması büyük eksiklik. TBMM'de onay bekleyen anlaşmanın ayrıntılarına henüz tam giremedim ama, Türkiye'nin çıkarları açısından daha fazla hisse, transit koşullarıyla ilgili en uygun talepler, gazın 6 milyar metreküpün üstünde olan kısmının Avrupa piyasalarına ulaştırılmasında alıp satma hakkı, en uygun fiyatla gaz alımı gibi beklentilerimizin karşılanması temel hususlardır.

Güney Akım ise, Rusya açısından son derece stratejik bir projedir. Maliyeti çok yüksektir ve bu nedenle ekonomik krizin sürdüğü bu ortamda yapımı zor görünebilir. Ancak önümüzdeki günlerde (7 Aralık 2012) Rusya'da ilk kaynak töreni yapılacaktır. Güney Akım, Azerbaycan, Irak, İran ve Türkmenistan gibi ülkelerin gaz ihracatlarında temel piyasalardan biri olan Avrupa piyasasına odaklandığı için bir yönüyle rakip projedir. Türkiye'nin bir yandan TANAP'a ortak olup, diğer yandan Güney Akım'a Karadeniz'in ülkemize ait olan münhasır ekonomik bölgesinden geçme ve bu hattın işletilmesi haklarını Rus tarafına tanıması, Rusya'ya Ukrayna üzerinde büyük üstünlük sağlamıştır. Bu izin Güney Akım için bir "hayat öpücüğü" olmuştur. Bunun karşılığında yüzde 12 civarında

bir fiyat indirimi alındığı öne sürülüp, kamuoyu tepkisi yatıştırılmaya çalışılmıştır. Bu da bir diğer aldatmacadır. Zira aynı tarihlerde uluslararası gaz piyasalarındaki fiyat düşüşleri nedeniyle Rusya Avrupa'daki tüm müşterilerine yüzde 20 ve üzerinde indirimler vermek zorunda kalmıştır. Sonuçta, AKP'nin bizim anladığımız manadaki iş bilmezliği bir gerçeklik ise de, onlar konuya "ticari olarak" bakmaktadırlar. Gazprom'a Karadeniz'den geçiş izninin karşılığında, bir yandan yandaş şirketin üstlendiği (eskiden BOTAS'a aitti) Samsun-Ceyhan projesine petrol alma umudu, diğer yandan Rusya'dan Batı Hattı üzerinden alınan gazın, yandaş şirketlere devrinin sağlanması gibi "karşılıklı beklentiler" söz konusu. Yani bir "alışveriş" var.

■ **Güney Akım yaşama geçerse, bu Türkiye'nin enerji stratejisini yeniden gözden geçirmesine neden olur mu?**

N.P: Güney Akım'da 7 Aralık'ta ilk kaynakla birlikte inşaata başlanıyor. Bu hattın yapımı ile "Türkiye'nin enerji stratejisi" kavramları hayli farklı boyutlarda. Ancak mevcut strateji, enerji alanını salt ticari bir alan olarak gören çok sığ bir anlayışa karşılık geliyor. Bizim dışa bağımlılığımızı kademeli olarak azaltacak, atıl yerli ve yenilenebilir kaynaklarımızı devreye alacak, enerjiyi daha verimli kullanacak stratejilere yönelmemiz gerekli.

Necdet Pamir